

Medības – vaļasprieks un atbildīga dabas resursu apsaimniekošana

Mednieku un makšķernieku klubs (MMK) *Skulte* ir viens no mūsdienu lielajiem kolektīviem. Tā biedra Almanta Lediņa īpašumā Stienes pusē kolektīvam iekārtota mednieku māja, precīzāk, divas. Vienā ir dirātava, bet otra ir saviesīgais nams, kurā viņiem pulcēties, pēc sekmīgām medībām gatavot un ieturēt kopīgas maltītes. Te sagaida kolektīva pārstāvi – pats saimnieks A. Lediņš, viņa kolēģis Guntars Sprincis un kolektīva vadītājs (kopš 2008. gada) Jānis Skromanis. Pa vidu cilvēkiem šīverējas arī namatēva četrkājainais mīlulis, topošais medību suns Barons. Ar medniekiem sarunājami gan par pašu kolektīvu, tā tradīciju, gan sadarbību ar zemju īpašniekiem un dzīvnieku skaita regulāciju, kā arī dažādām medību jomas aktualitātēm.

Atvērti jauniem biedriem

Pirmās liecības par Skultes mednieku un makšķernieku kolektīvu pašiem biedriem zināmas no 1936. gada. Vienam no pārstāvjiem saglabājusies tolaiku mednieku apliecība. Iespējams, kluba vēsture iestiepjas vēl senākos gados, bet pagaidām sīkāka informācija par to nav meklēta. Šobrīd kolektīvā ir aptuveni 40 vīru, no kuriem medībās regulāri dodas apmēram 15. Sākoties dzinējmedību sezonai, gan sarosās visi dalībnieki, turklāt dzinējos līdzī aicina arī savus ģimenes locekļus, draugus un citus gribētājus. G. Sprincis teic, ka dzinēju nekad nevar būt par daudz. Gadījies, ka vienlaikus sapulcējoties pat pussimts dalībnieku. Lielākoties kluba biedru vidū ir vietējie – Skultes pagasta iedzīvotāji. Savulaik gan te medījuši daudzi carnīkavieši. – *Mēs esam atvērta biedrība un projām nevienam nedzēnam. Ja interesantam ir vēlēme iesaistīties, droši. Bet priekšroka, protams, būs vietējiem*, – teic MMK *Skulte* vadītājs. Viņa vadītāja klubā notiek arī paaudžu maiņa. Dažs gadu vai kāda cita ģemēsla dēļ uz medībām vairs nedodas, bet viņa vietā nāk citi. Kolektīvam piepulcējas gan esošo biedru bērni un

Mednieku un makšķernieku kolektīva *Skulte* pārstāvi – vadītājs Jānis Skromanis (no kreisās), Guntars Sprincis un Almants Lediņš – mednieku skatu tornī, ko savā īpašumā uzbūvējis pats Almants

mazbērni, gan tādi, kuri nav no mednieku ģimenēm. J. Skromanis piemin arī divus gadījumus, kad biedri no kluba izslēgti, jo neievērojuši drošības noteikumus. Jaunākajam dalībniekam šobrīd ir padesmit, bet vecākajam – aptuveni 90 gadu. Teju teju arī MMK *Skulte* klūs aktuāls pērn pieņemtais leroču aprites likuma grozījums par ļaušanu jauniešiem no 16 gadu vecuma

medībās izmantot šaujamieroci. Protams, pieauguša mednieka uzraudzībā. Kolektīva biedri šādam notikumam ir gatavi. Raineiram drīz būs 16 gadu, un viņš gan nāk par dzinēju, gan piedalās nemedīto dzīvnieku vilkšanā un apstrādē. – *Uzskatu, ka 16 gadu ir adekvāts vecums un ir pilnīgi normāli, ka vecāki savam bērnam medībās iedod ieroci. Drošības tehniku var izstāstīt, nekādu*

problēmu, – spriež G. Sprincis. Tas uzsverts arī medniekuursos – ja medniekam mājās bērni, tad viņiem tieši jābūda un jāstāsta par medību ierociem, lai mazie saprastu, ko tas nozīmē un ka nedrīkst gar tiem tāpat vien grābstīties. Savukārt, ja atvase vēlas izmēģināt šaut ar ieroci, to var izdarīt šautuvē. – *Lai kļūtu par kārtīgu mednieku, jau no bērnības jābūt šajā vidē, jādarbojas, tam*

Stirnu skaits pieaug, arī mežacūku populācija lēnām atkopjas

Rit 2020./2021. gada medību sezona. Valsts meža dienesta (VMD) darbinieki, izvērtējusi medījamo dzīvnieku populācijas apjomu valstī un apkopojuši aizvadītajā sezonā nemedīto. Noteikti arī lielākais pieļaujamais dzīvnieku nemedīšanas limits, tai skaitā mūsdienu mednieku kolektīviem. Sarunājos ar VMD Ziemeļvidzemes vīrsmežniecības (tās pārziņā ir lielākā daļa bijušā Limbažu rajona teritorijas) un Rīgas reģionālās vīrsmežniecības (tā pārziņā Lēdurgas, Skultes un Vidrižu pagastu) medību inženieriem Jāni Ročānu un Raimondu Fridvaldu. Vērtējot limitēti medijamo meža dzīvnieku sugu populāciju dinamiku, medību inženieri vērtē, ka mežacūku populācija pēc Āfrikas cūku mēra (ĀCM) izplatības sāk atkopties. Arī stirnu skaits, līdzīgi kā citviet valstī, turpina pieaugt. Lielo pārnadžu populāciju apjoms nav būtiski mainījies.

J. Ročāns norāda, ka, ņemot vērā Covid-19 izplatības mazināšanai noteiktos ierobežojumus, citādi (atīlālināti) noritēja arī medijamo dzīvnieku pieļaujamā nemedīšanas apjoma noteikšana. Kā ierasts, VMD speciālisti gan paši (sadarbībā ar valsts mežzinātnes institūta *Silava* zinātniekiem) vērtēja, kāda ir medijamo dzīvnieku populāciju dinamika, gan apkopja mednieku datus par šo dzīvnieku daudzumu un uzskaita rosīnājumu tos medīt vairāk vai mazāk. Visa iegūtā informācija tika apkopota un šoreiz iedota īpaši izveidotai medijamo dzīvnieku

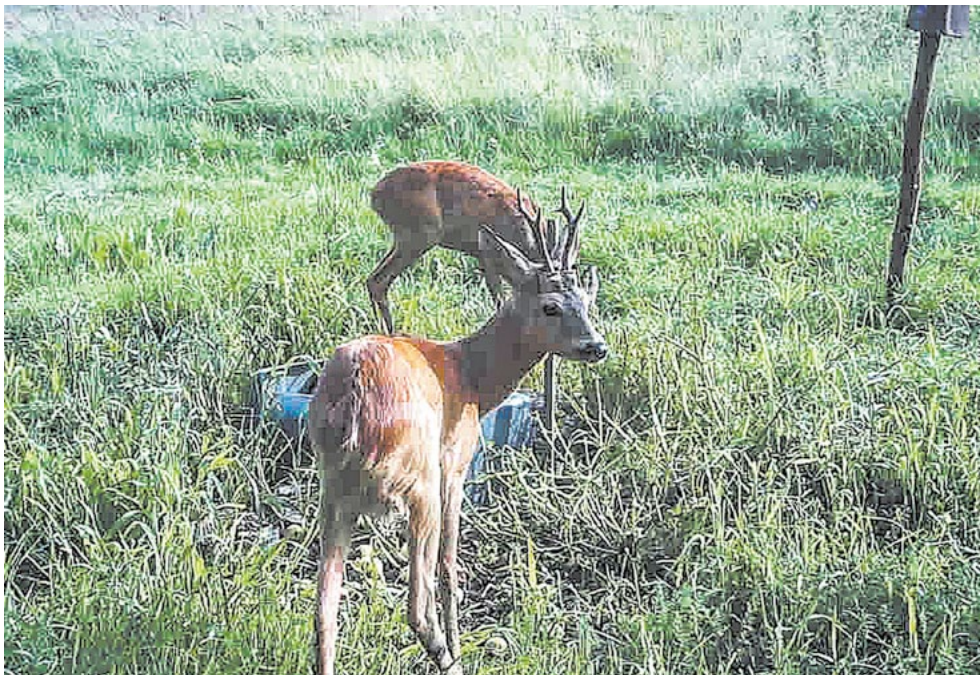
nemedīšanas limitu noteikšanas grupai. Tajā darbojās meža īpašnieku biedrību (t.sk. AS *Latvijas valsts meži*, Zemnieku saimības) un mednieku organizāciju (LATMA un LMS) pārstāvi. Šai darba grupai bija jāvienojas, ko darīt ar katras medijamās sugas populāciju – to skaitu palielināt, saglabāt līdzšinējo vai samazināt, norādot arī konkrētus skaitļus. Ņemot vērā šajā darba grupā spriesto, VMD veidoja nemedīšanas limitus šim gadam. – *Nosakot limitus, vienmēr esam uzklauzījuši gan mednieku domas, gan rēķinājušies ar lauksaimniekiem un mežu īpašniekiem. Taču šogad lauksaimniekiem un mežu īpašniekiem bija iespēja šajā procesā piedalīties aktīvi. Tas gala rezultātā bija ļoti tuvs tam, kā Valsts meža dienesta speciālisti bija vērtējuši*, – skaidro medību inženieris. Iespējams, šī kārtība nemedīšanas limitu noteikšanā varētu turpināties. Alņu pieļaujamais nemedīšanas apjoms šajā sezonā nedaudz sarucis. To nosaka arī veiksme, jo ne vienmēr tiek nemedīti atļautais īpatņu skaits. J. Ročāns skaidro, ka tas varētu būt saistīts arī ar medību iecirkņu platību (alņus par medīt tikai tad, ja medību iecirknis ir vismaz 2500 ha liels), jo, piemēram, nav izdevies noslēgt sadarbības līgumus ar lielākas platības apsaimniekojošiem kolektīviem, un tādēļ piešķirtos limitus nav varēts izmantot. Zemes īpašniekam, pie kura dodas kāda mednieku formējuma pārstāvis ar aicinājumu noslēgt medību pla-

Šajā un pērnajā medību sezonā medīt atļauto un nemedīto limitēto dzīvnieku skaits

Bijušā Limbažu rajona teritorijas mednieku formējums	Medību sezona	Aļņi	Staltbrieži	Mežacūkas	Stirnas	Vilki	Lūši
	2019./2020. g. atļauts nemedīt	398	225	516	2032	Visā valstī 280 īpatņi	Visā valstī 100 īpatņi
	2019./2020. g. nemedīti	341	167	430	1413	9 (kopā valstī 280 dzīvnieku)	4 (kopā valstī 71 dzīvnieks)
	2020./2021. g. atļauts nemedīt	374	250	740	2212	Visā valstī 280 īpatņi	–

tību nomas līgumu, jāapzinās, ko sagaida no šī kolektīva un vai otra puse to maz spēj nodrošināt. Teiksim, ir noslēgts līgums, lai sargātu īpašnieka jaunaudzi no alņu postījumiem, bet kolektīva medību iecirkņa lielums alņu medības nepieļauj. – *Valstī joprojām ir spēkā norma, ka medību iecirkni var reģistrēt, sākot no 200 hektāriem. Manuprāt, tas ir krietni par maz, jo šādā teritorijā mednieki diez vai spēj nodrošināt medijamo dzīvnieku populāciju ilglaicību. Optimāli būtu medību iecirkni reģistrēt, sākot no 3000 hektāriem*, – skaidro VMD pārstāvis. Otra lielā pārnadžu – staltbrieža – medīšanas limits palielināts. Lai arī staltbrieži mūsdienu sastopami ne visur, šo dzīvnieku populācija lēnām veidojas un plešas uz jūras pusi. – *Staltbriežu medīšanas limitu piešķiram ar cerību, ka mednieki, domājot par nākotni, medīs, lai veidotu skaistu un veselīgu populāciju, ņemot laukā vārgos un ar*

ģenētiskām problēmām esošos dzīvniekus, – teic sarunbiedrs. Stirnu nemedīšanas limits palielināts. J. Ročāns secina, ka ir daudz mednieku kolektīvu, kas pēc bargajām ziemām, kad stirnu bija mazāk un tās vajadzēja saudzēt, līdz atkopjas, šo populāciju vēl nav sākuši atjaunot. – *Medījot gan āzi, gan kazas, gan kazlēni. Citādi veidosies disproporcija – daudz kazu un maz āžu. Tādā gadījumā katrs jaunais kazlēns uzcēz tiek pie kazām, bet vēlāk populācija sāk nīklot, vairs nav spēcīgu dzīvnieku, glītu stirnu āžu*, – skaidro sarunbiedrs. Mežacūku populācija lēnām atkopjas, mednieki tās mana arvien biežāk, tādēļ arī to nemedīšanas apjoms palielināts. J. Ročāns atgādina, ka ĀCM nekur nav pazudis,

Meža kamerā iemūžinātais stirnu āzis, kuru Guntars Sprincis savā apkaimē novēro un saudzē kā perspektīvu dzīvnieku, kopā ar stirnu kazu

jāpatīk. Ja bērnu no tā atraus, beigās nekas nesanāks, – vērtē A. Lediņš. J. Skromanis atceras, kā paša dēlu jau mazotnē pavasarī ņēmis līdzī uz šneņu gaides medībām. Puikam tolaik vēl pietrūcis pacietības šim procesam, bet nu pats ir mednieks. Turklāt arī viņa meita jau medī. Tiesa, ASV, Minēapolē, kur tas ļauts jau no 14 gadu vecuma.

Zemju īpašniekiem individuāla pieeja

MMK *Skulte* apmēdijamās platības jeb medību iecirknis ir aptuveni 6,5 tūkstoši hektāru (no tiem gandrīz 3200 ha ir meži) liels. Daļa kolektīva platību atrodas Skultes, daļa – Vidrižu pagastā (lielākoties AS *Latvijas valsts meži* teritorijā). Medību līgumi noslēgti ar vairākiem simtiem zemju īpašnieku par vairāk nekā 900 kadastra vienībām (izmērā no diviem līdz 50 ha). A. Lediņš atklāj, ka viņi iecerējuši līdz jaunajam gadam sasniegt 7000 ha apmēdijamo platību. Sarunbiedri vērtē, ka šo līgumu slēgšana ir liels darbs, kas prasa laiku. Lielākā problēma ir tā, ka zemju īpašnieki mainās, un tam grūti izsekot. Tā kā starp kolektīvu un zemes īpašnieku noslēgtais medību līgums zaudē spēku, tiklīdz nomainās īpašnieks, jā-sazinās ar jauno saimnieku, lai izskaidrotu, kādēļ medniekiem vajadzīgs šāds līgums. Tāds galvenokārt nepieciešams, lai kolektī-

vam būtu noteiktas platības, kurās reģistrēt savu medību iecirkni. Un katrā līgumteritorijā medīt dzīvniekus nebūt neesot svarīgākais, piemēram, kolektīva līgumpartneru vidū ir arī tādi saimnieki, kuri piešķir medību tiesības savās platībās, bet nevēlas, lai tajās medītu. – *Nekādu problēmu, varam arī tā*, – teic G. Sprincis un piebilst, ka katram zemes īpašniekam tiek rasta individuāla pieeja. Zemju īpašnieku vēlmes ņem vērā. (Ja kādam rodas jautājumi par medību platību līgumu slēgšanu, var zvanīt kolektīva vadītājam J. Skromanim pa tālr. 29248484.) A. Lediņš zina stāstīt, ka Medību noteikumos iecerēts grozījums par medību tiesību nomas līgumu slēgšanu. Paredzēts, ka pašiem medniekiem vairs nevajadzēs doties pie zemju īpašniekiem un aicināt viņus noslēgt līgumus. Tā vietā kolektīvam viņu esošajā teritorijā būs automātiski piešķirtas tiesības medīt un pašiem zemju īpašniekiem, ja viņi nevēlēsies, ka viņu īpašumā notiek medības, par to vajadzēs rakstīt iesniegumu. Sarunbiedri vērtē, ka šāda sistēma ne vien viņiem atvieglotu darbu, bet būtu arī pareizāka. Kamēr šāda norma vēl tiek apspriesta, G. Sprincis iesaka Valsts meža dienesta speciālistiem izstrādāt, piemēram, mobilo telefona lietotni, kurā atliktu ievadīt mednieku kluba numuru un tiktu parādītas tās teritorijas, par kurām kolektīvam ir spēkā esoši medību platību līgumi.

Dzīvnieku populācijas uztur līdzsvarā

J. Skromanis stāsta, ka viņa kolektīva platībās medijamo dzīvnieku populācijas ir stabilas, to apjoms maz mainās. Lielākoties visi pieļaujamie nemedīšanas apjomi tiek izpildīti. Iepriekšējā sezonā nemedīti 14 atļautie aļņi (tikpat daudz licenču piešķirts arī šajā sezonā). Starp citu, pērn pirmoreiz biedri nemedīto aļņu ādas pārdevuši uzpīrcejam. Vairs nebijis pašiem jālauza galva, kur tās likt, turklāt nedaudz nopelnījuši. Iepriekšējā medību sezonā tāpat izpildīts staltbriežu nemedīšanas apjoms (pieci īpatņi). Tāds limits piešķirts arī šogad. Šajā sezonā medniekiem ļauts nemedīt 110 stirnu. No pērn atļautajām mežacūkām (28) gan visas nedabūjuši. Šogad kolektīvam piešķirts 30 mežacūku medību licenču, no kurām 13 jau izmantotas. Šo dzīvnieku populācija palēnām sāk atjaunoties. – *Tajā sezonā, kad tikko sākās Āfrikas cūku mēris, nemedījām vairāk nekā 100 dzīvnieku. Pēc šī vīrusa izplatīšanās vienbrīd gan mežacūkas varēja redzēt ļoti reti*, – teic mednieku kolektīva vadītājs. A. Lediņš norāda uz medniekmājas sienu, pie kuras piestiprināta par Albertu iedēvēta izbāzta mežacūka galva. Dzīvnieks nemedīts, tikko parādījies Āfrikas cūku mēris (ĀCM). – *Toreiz šķita, ka vajag to izbāzt un pielikt pie sienas. Domājām, ka cūku vīrusa dēļ vairs nebūs un vēlāk neatcerēsimies, kā tās izskatījās*, – skaidro mednieks. MMK *Skulte* biedru vidū ir nerakstīts likums nemedīt cūkumātes. To centušies ievērot pat tad, kad atbildīgie dienesti ĀCM dēļ aicināja dzīvniekus aktīvi izmedīt. Iekšējie nerakstītie noteikumi paredz – ja tiek nošauta mātīte, izvērtējot situāciju, medniekam par to jāmaksā 50 eiro sods. Pirmajam to nācies maksāt pašam J. Skromanim.

Mednieki regulē arī jēnotsūņu un lapsu skaitu. Pēdējās gan vairāk medī gadījumos, kad tās sāk uzklupt mājputniem. MMK *Skulte* teritorijā dzīvo pa kādam lūšim, sākuši ienākt arī vilki un lāči. Pirms dažiem gadiem te nemedīti kluba apzinātāji vēstūrē pirmais vilks. Dažos pēdējos gados skulietīs ik sezonu tiek arī pie viena vai diviem lūšiem (iepriekš tāda veiksmē uzsmaidījuši varbūt reizi piecos gados). Pērn sniega trūkuma dēļ gan šo dzīvnieku nemedīt nav varējuši. A. Lediņš atklāj, ka ar medību kolēģi reiz pustumās manījuši lapsai līdzīgu dzīvnieku ar garām kājām. Ņemot vērā šīs pazīmes, secinājuši, ka tas bijis zeltainais šakālis. Citu mūsu faunai svešu dzīvnieku sugu pārstāvjus savā teritorijā pagaidām vi-

ņi nav novērojuši.

Novērtēt zvēru populāciju stāvokli ļauj ne vien sekmes medībās un dzīvnieku atstātās liecības (pēdu nospiedumi u.c.), bet arī meža kamerās iemūžinātais. Tās mednieki pašu apsaimniekotajās barotavās uzstāda individuāli. G. Sprincis savā apkaimē tā pamanījis jaunu un spēcīgu stirnu āzi, ko nolēmis saudzēt. Sarunbiedri zina teikt, ka kolektīvā ir vēl vairāki mednieki, kuri medī selektīvi, pasaudzējot perspektīvos dzīvniekus. Klubā tiek selekcionētas mežacūkas, saudzējot tieši mātītes. Ziemas sezonā mednieki meža zvērus piebaro. Kopīgi tiek sagādātas cukurbietes (bargo ziemu laikā arī skābsiens stirnām), bet graudus, kartupeļus vai citu barību mednieki gādā individuāli pēc saviem iesakiem.

Ieroča darbība jāpārbauda un šaušanas prasmes jātrenē

MMK *Skulte* pagaidām nav kopīgas šaušanas iemaņu pārbaudes, mednieki tās trenē individuāli. J. Skromanis stāsta, ka kolektīvam savulaik pie Āģes bijusi iekārtota gan šautuve, gan medniekmāja, bet, sākoties privatizācijai, viss aizgāja nebūtībā. A. Lediņš savā īpašumā pie mednieku pulcēšanās vietas iekārtojis stilizētu šautuvi ar dažādiem mērķiem. To mēdz izmantot arī citi kolektīva biedri. G. Sprincis dodas uz kādu profesionālo šautuvi vai piemērotā vietā trenējas ar pneimatisko ieroci (tā izmantošanai nav nepieciešama speciāla šautuve), kas nospiediena ziņā atgādina lieljaudas medību ieroci, tādēļ uz tā var lieliski sagatavoties medībām. Viņa kolēģis A. Lediņš gan atgādina, ka ne vienmēr tam, kuram labi šokas šautuvē, tā kļūst arī medībās. Jātrenē arī citas maņas, piemēram, domāšana. Ja par kaut ko rodas kaut mazākās šaubas, galī labāk nemaz nenospiegt. J. Skromanis nesen ticis pie digitālas iekārtas, kas ar speciālu datorprogrammu analizē, kā cilvēks tur ieroci, kā izšauj un vai dara to pareizi. – *Vajag patrenēties, lai medību sezonā labāk veiktos. Īpaši jātrenējas tiem, kuri ilgāku laiku nav šāvuši*, – norāda G. Sprincis. Viņš arī uzsver, ka pirms medībām noteikti jāpārbauda tēmēklis. – *Tā ir medību ētika! Kā vari tet medīt dzīvnieku, ja neesi pārliecināts, ka tēmēklis šauj tur, kur tam jāšauj. Vismaz vienreiz divos vai trīs mēnešos tas jāpārbauda, veicot kontrolšāvienus*, – uzskata A. Lediņš.

Aizvien vairāk satiksmes negadījumu ar meža dzīvniekiem

Valsts policijas (VP) statistika liecina, ka pēdējos gados ir aizvien vairāk ceļu satiksmes negadījumu, kuros iesaistīti meža dzīvnieki. VP Limbažu iecirkņa Kārtības policijas nodaļas priekšnieks Ivo Viļķins apliecina, ka tāda situācija vērojama arī bijušā Limbažu rajona teritorijā. Iemeslus gan viņš tam neņem nosaukt.

I. Viļķins vērtē, ka sadursmes ar meža dzīvniekiem uz ceļiem arvien biežāk notiek tieši pēdējo mēnešu laikā. Ir reizes, kad nedēļā tiek ziņots par četriem vai pieciem šādiem gadījumiem, bet ir nedēļas, kad skaits sasniedz pat desmit. Sadursmēs iekļuvušie dzīvnieki ir dažādi, bet pēdējā laikā biežāk tās ir stirnas. Jautāts par t.s. melnajiem punktiem, viņš norāda, ka vairāk satiksmes negadījumu ar dzīvniekiem ir piezīnājos intensīvās satiksmes posmos, piemēram, autocelā A1, Limbaži–Aloja, Limbaži–Tūja, arī Limbaži–Ragana u.tml.

Tiesa, ne par visām sadursmēm ar meža dzīvniekiem tiek ziņots VP vai Valsts meža

Ceļu satiksmes negadījumi, kuros iesaistīti dzīvnieki

Gads	Vidzemes reģions	Kopā valstī
2016.	41	433
2017.	59	575
2018.	60	620
2019.	55	628
Šogad līdz 31. maijam	18	222

Valsts policijas dati

dienestam. Negadījumus ar maziem dzīvniekiem (zakiem, lapsām) autovadītājs, īpaši, ja vada smago transportlīdzekli, var pat nejūt. Domājams, ir arī daļa šoferu, kuri, pat ja negadījums bijis, par to nevienam neziņo. Kāda ir patiesā statistika par satiksmes negadījumiem, kuros iesaistīti meža dzīvnieki, varam tikai nojaust.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par pielikuma «Tuvplānā» saturu atbild projekta īstenotāja – SIA «Izdevniecība Auseklis».
Pielikuma redaktore Regina Tamane